

“
Το ζήτημα
δεν είναι
η κυβέρνηση
να λύσει τα
προβλήματα
της κοινωνίας,
αλλά να την
καταστήσει
ικανή να
τα λύσει
μόνη της
”

ΤΟΥ Α. ΛΙΑΚΟΥ

Ενα νέο αφήγημα πολιτικής;

Ανατρέχοντας στα εκλογικά αποτελέσματα της μεταπολιτευτικής περιόδου, εκείνο που διαπιστώνει κανείς είναι η γενναιοδωρία του εκλογικού σώματος, μέσα βέβαια στα συγκεκριμένα όρια επιλογών του. Εδώσε ευχέρεια στον Καραμανλή τον προεξέχοντα στη δεκαετία του '70, έδωσε ευρυχωρία στον Ανδρέα Παπανδρέου στη δεκαετία του '80, επέλεξε τον εκουγχρονισμό του Κώστα Σημίτη στη δεκαετία του '90, δοκίμασε τις υποσχέσεις και εξάντλησε δύο φορές την υπομονή του με τον Καραμανλή τον νεότερο και δεν τσιγκουνεύτηκε την αυτοδυναμία στον Γιώργο Παπανδρέου. Δεν είχαμε στην Ελλάδα φαινόμενα τύπου Μπερλουσκόνι ή Σαρκοζί, ή των διδύμων πολωνών αδελφών. Παράλληλα διατηρήθηκαν οι ισορροπίες και η βιοποικιλότητα του πολιτικού σώματος.

Η ελληνική κοινωνία, παρά τις γκρίνιες, αποδεικνύεται μια κοινωνία που έχει ενσωματώσει εμπειρίες μιας δύσκολης Ιστορίας, τους κανόνες και τους περιορισμούς του σύγχρονου πλαισίου, χωρίς να παραιτηθεί από προσδοκίες που την κάνουν δυναμική. Δεν είναι βέβαια μια ιδεώδης κοινωνία, αλλά δεν είναι ούτε κακέκτυπο της νεωτερικότητας ούτε αγκυλωμένη και ανίκανη να μεταρρυθμιστεί, όπως προσπαθούν να μας πείσουν διάφοροι, παρά τα προβλήματά της, προβλήματα άλλωστε κοινά στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες σήμερα. Φυσικά στην Ιστορία δεν είναι τίποτε δεδομένο και δεν είναι λίγες οι φορές που συμβαίνουν σπασμοί, αναστροφές και καταστροφές. Εγκαιρή αντίδραση σε μια παρόμοια καταστροφική ροπή φαίνεται πως ήταν το αποτέλεσμα των εκλογών. Η ιστορική Δεξιά αποδείχτηκε ανίκανη να διαχειριστεί τις τύχες της χώρας, γεγονός που χρειάζεται να αναλυθεί διεξοδικά. Αλλά η πραγματική κατάρρευση του πολιτικού συστήματος θα συμβεί αν η τωρινή κυβέρνηση δεν καταφέρει να ανταποκριθεί στις προσδοκίες του κύματος που την ανέβασε στο αξίωμα. Τι σημαίνει όμως ανταπόκριση στις προσδοκίες; Τα πράγματα δεν αντιδιαστέλλονται αλλά συνδιαμορφώνονται.

Ασφαλώς τα οικονομικά ζητήματα προτείνουν, αλλά τα περιθώρια να ανταποκριθεί η πολιτική της νέας κυβέρνησης στις προσδοκίες της κοινωνίας εξαρτώνται τόσο από την ίδια όσο και από το ευρωπαϊκό πλαίσιο, και αυτό καθοδηγείται, προς το παρόν τουλάχιστον, από ένα συντηρητικό μοντέλο σκέψης. Η Ευρώπη των Μπαρόζο, Αλμούνια και Τρι-

“
Η προοδευτική
μεταρρύθμιση
στην εκπαίδευση,
αν σχεδιαστεί με
φαντασία,
δυναμικό ρεαλισμό
και κοινωνική
ευαισθησία,
θα μπορούσε
να δημιουργήσει
προοπτικά
τους όρους ενός
συγκλονιστικού
κοινωνικού
μετασχηματισμού
”

σέ, και πιθανόν του Μπλερ ως προέδρου της, δεν είναι η Ευρώπη που είχε ως προωθητική δύναμη ένα δημοκρατικό κοινωνικό μοντέλο, όπως την εποχή Ντελόρ. Είναι η Ευρώπη που έχει κλειδωθεί σε ένα μοντέλο που υπηρετεί τις αγορές και τη λογική που βλέπει όλον τον κόσμο να λειτουργεί σαν αγορά.

Χωρίς δυνατότητα νομισματικής πολιτικής, η ελληνική κυβέρνηση, όπως και όλες οι άλλες κυβερνήσεις, καλείται να κυβερνήσει με ένα χέρι. Σε συνθήκες κρίσης το κοινό νόμισμα προσφέρει δίκτυο προστασίας προς τα κάτω, δεν είναι όμως ελατήριο εκτίναξης προς τα πάνω. Είναι δύσκολο να γεφυρωθεί το χάσμα ανάμεσα στην ευρωπαϊκή πραγματικότητα και στις προσδοκίες του ελληνικού κοινωνικού σώματος. Οχι μόνο στην Ελλάδα, ο συνδυασμός ανεργίας, πλήρους αυθαιρεσίας στις εργασιακές σχέσεις, οικονομικής δυσπραγίας, ανασφάλειας και θεματικής κοινωνικής διαφοροποίησης πυροδοτεί και κοινωνικές εκρήξεις στα αριστερά και ρατσιστικά σύνδρομα στα

δεξιά. Είναι συζητήσιμο και προς αποδείξη αν υπάρχει ελληνικός δρόμος εξόδου.

Εκείνο όμως που θα μπορούσε να κάνει τη διαφορά είναι οι «μεταρρυθμίσεις που δεν στοιχίζουν». Μαζί με τη μεταρρύθμιση του εκλογικού συστήματος, το ζήτημα της διεύρυνσης του σώματος των πολιτών που διαθέτουν δικαιώματα και δικαίωμα ψήφου είναι από τα πρώτα γιατί, εκτός της απόδοσης δικαιοσύνης σε ανθρώπους που ζουν, σπουδάζουν και εργάζονται στη χώρα μας επί δεκαετίες, θα αλλάξει μακροπρόθεσμα και τον εκλογικό χάρτη της χώρας. Η προοδευτική μεταρρύθμιση στην εκπαίδευση, η οποία από το νηπιαγωγείο ως τη μετα-πανεπιστημιακή φάση θα εγκαθιδρύσει μια κυριολεκτικά διά βίου σχέση με την εκπαίδευση, αν σχεδιαστεί με φαντασία, δυναμικό ρεαλισμό και κοινωνική ευαισθησία θα μπορούσε να δημιουργήσει προοπτικά τους όρους ενός συγκλονιστικού κοινωνικού μετασχηματισμού. Τέλος η απόσπαση του πολιτισμού από τα υπερσυντηρητικά στερεότυπα που τον περιορίζουν στον λεγόμενο «υψηλό» πολιτισμό, καθώς και την ηγεμονία της πολιτισμικής Δεξιάς, θα απελευθέρωνε μεγάλα αποθέματα δημιουργικότητας και θα εγκαθίδρυε μια νέα σχέση ανάμεσα στον πολίτη και στον πολιτισμό. Η συνταγή της αποτυχίας θα ήταν ότι, εφόσον πρωτεύει η αντιμετώπιση της κρίσης στην οικονομία, ας επιλέξουμε τη νηνεμία και τη διατήρηση των κατεστημένων ισορροπιών στα άλλα πεδία για να αποφύγουμε αντιδράσεις.

Το ζήτημα δεν είναι η κυβέρνηση να λύσει τα προβλήματα της κοινωνίας, αλλά να την καταστήσει ικανή να τα λύσει μόνη της. Από αυτή την άποψη, η διεύρυνση της πολιτικής αντιπροσώπευσης, η άνοδος του επιπέδου της εκπαίδευσης και οι πολιτισμικές αλλαγές είναι σημαντικές. Γιατί μπορούν να ενθαρρύνουν λύσεις, και μάλιστα λύσεις προοδευτικές. Ακούστηκε ότι η κυβέρνηση θέλει να συγκροτήσει ένα νέο αφήγημα πολιτικής. Προϋπόθεσή του είναι η ανασχηματοποίηση της έννοιας μεταρρύθμιση και η απόσπαση της από το πλαίσιο όπου την είχε εντάξει η προηγούμενη κυβέρνηση και η νεοφιλελεύθερη σκέψη. Οι προοδευτικές κοινωνικές μεταρρυθμίσεις έχουν μια μακρά και μεγάλη ιστορία. Πώς συνεχίζεται η ιστορία αυτή σήμερα και πώς αλλάζει; Αυτό πρέπει να διατυπωθεί έμπρακτα.

Ο κ. Αντώνης Λιάκος είναι καθηγητής της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

vita

ΘΕΜΑΤΑ προς
εξέταση μινός
ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ!

1.

Γιατί αυτό
ΠΑΧΑΙΝΕΙ

και αυτό
'ΟΧΙ;

Μάθετε ξανά
να μετράτε τις δερμίδες

2.

ΝΕΑ ΓΡΙΠΗ
Να κάνουμε εμφύλιο!

3.

ΕΞΩΣΩΜΑΤΙΚΗ
Νέα τεχνική
υπόσχεται επιτυχία

ΝΕΑΤΙΜΗ
ΤΩΡΑ ΜΟΝΟ
3,90€

ΔοΡΟ (ηρωαίρετικά)
Το προσωπικό σας
γυμναστήριο

Τον Οκτώβριο το πρώτο μέρος του εί-